
BUUR VOOR BUUR

De aanpak van een buurtinitiatief in de Groningse wijk Paddepoel

---

BUUR VOOR BUUR

De aanpak van een buurtinitiatief in de Groningse wijk Paddepoel

Jannie Rozema

Ans Boven en Riny van der Molen

Inhoud

Samenvatting

1. Bindmiddel *Buur voor Buur* in Paddepoel

Co-creatie in de wijk Paddepoel, Groningen

Meer sociale cohesie in de wijk

Bindmiddel *Buur voor Buur*

Wat gaat u lezen?

2. Leve de initiatieven in de buurt!

Het belang van sociale contacten in de buurt

Kwetsbare inwoners

Initiatieven van bewoners in de buurt

Maatschappelijke waarde van buurtinitiatieven

Duurzame buurtinitiatieven

Ondersteuning van buurtinitiatieven door professionele organisaties

3. Bindmiddel *Buur voor Buur* in het echt!

De initiatiefnemers

Doelen van *Buur voor Buur*

Aan de slag!

Trots op de resultaten en effecten

4. *Buur voor Buur* gaat verder

Hoe kom je bij bewoners over de vloer?

Wat doe je met de gegevens van de bewoners?

Hoe maak je het initiatief duurzaam en groter?

De ondersteuning van de wijkprofessional

Literatuurlijst

Dankwoord

Bijlagen

Colofon

Samenvatting

Het bevorderen van sociale cohesie tussen bewoners van de wijk Paddepoel is een van de doelen van het project Co-creatie in de wijk Paddepoel (Groningen). Twee wijkbewoonsters dragen op een bijzondere manier hieraan bij met hun buurtinitiatief *Bindmiddel Buur voor Buur*. Ans Boven en Riny van der Molen zijn ervan overtuigd dat het leven in de wijk zoveel prettiger is als mensen in de buurt elkaar kennen, elkaar groeten en een beroep op elkaar kunnen doen. Met *Buur voor Buur* hebben zij het initiatief genomen om mensen met elkaar in contact te brengen. In de herfst van 2015 zijn Ans en Riny deur voor deur begonnen in een flat in Paddepoel-Noord. Dat heeft geresulteerd in 24 gesprekken met flatbewoners. Een aantal bewoners kon na de gesprekken aan elkaar gekoppeld worden voor een gezamenlijke maaltijd in het buurtcentrum. Met enkele bewoners hebben Ans en Riny nog vaker een gesprek gevoerd om ervoor te zorgen dat de activiteiten zoals het samen eten in het buurtcentrum bleven doorgaan. Ook werd de Nationale Burendag in september 2016 voor het eerst door de flatbewoners gevierd. Spontaan ontstonden er opruimactiviteiten rondom de flat en plannen voor een pluktuin en een rustbankje. Voor de beide initiatiefneemsters leverden deze resultaten voldoende nieuwe inspiratie op om met *Buur voor Buur* door te gaan in een volgende flat. Buurtinitiatieven als *Buur voor Buur* kunnen beschouwd worden als een waardevolle aanvulling op de professionele aandacht voor mensen die sociaal kwetsbaar zijn. Dat zijn mensen met een beperkende gezondheidssituatie en geringe mobiliteit, alleenstaanden van 75+, overbelaste mantelzorgers, nieuwkomers en gezinnen in armoede of met multiproblematiek. Voor deze mensen dreigt eenzaamheid of maatschappelijke uitsluiting. Buurtinitiatieven zoals *Buur voor Buur* richten zich op het activeren van mensen. Professionele organisaties als de wijkteams zouden deze sociale buurtinitiatieven voor hun bijdragen kunnen omarmen en desgewenst coachen. Ook Ans en Riny hebben zich laten adviseren en incidenteel laten coachen door de welzijnsorganisatie MJD Groningen. Het advies betrof de introductiebrief naar de bewoners en de wijze waarop ze de gesprekken met bewoners konden inrichten.

Deze publicatie bevat een uitgebreide beschrijving van het initiatief *Buur voor Buur* en geeft ook weer wat de initiatiefneemsters er zelf van geleerd hebben. Het doel van het boekje is om de aanpak bekendheid te geven en verder te verspreiden door de wijk en de stad. Want eigenlijk is de aanpak van *Buur voor Buur* niet moeilijk, mensen moeten het gewoon gaan doen!

1. Het Bindmiddel *Buur voor Buur* in Paddepoel

Ans en Riny willen graag dat burens in de wijk Paddepoel elkaar beter leren kennen en daarom zijn ze in 2015 met een initiatief begonnen. Het is hun praktische bijdrage om de leefbaarheid in Paddepoel te verbeteren en aan het project Co-creatie Paddepoel. In dit hoofdstuk leest u over Paddepoel, het project Co-creatie en hoe het initiatief Bindmiddel *Buur voor Buur* van Ans en Riny is begonnen.

Co-creatie in de wijk Paddepoel, Groningen

In 2015 startte het project Co-creatie Paddepoel met als doel om de leefbaarheid in de wijk Paddepoel in Groningen aan te pakken en te vergroten. In de *Routekaart Co-creatie Paddepoel 2014 – 2015* (Everts, 2014) is aangegeven wat onder co-creatie verstaan moet worden, namelijk “wat er gebeurt wanneer individuen, groepen of organisaties samen oplossingen creëren die tegemoet komen aan een algemeen belang” (p. 4). Vanaf het voorjaar van 2015 werken wijkbewoners, de gemeente Groningen, maatschappelijke organisaties en wijkorganisaties samen aan de toekomst van de wijk Paddepoel. De uitdaging voor de gemeente Groningen ligt in het meer faciliteren en loslaten van wat ontstaat, terwijl de andere partijen juist hun eigenaarschap moeten oppakken en een meer regisserende rol zich eigen moeten maken (*Routekaart Co-creatie Paddepoel 2014 – 2015*). Wijkbewoners en professionals van maatschappelijke organisaties hebben zich op basis van een inventarisatie van wensen voor verbeteringen concreet en praktisch georganiseerd in diverse werkgroepen, variërend van Duurzaamheid en Bouwen, Verkeersveiligheid, Groen in de Wijk tot Sociale Cohesie. De wijkwebsite van Paddepoel geeft een indruk van de bijeenkomsten en activiteiten sinds de start van het project Co-creatie Paddepoel (www.paddepoel.info/co-creatie).

Meer sociale cohesie in de wijk

Vanaf de eerste co-creatiebijeenkomst is het belang van meer sociale cohesie in de wijk Paddepoel benadrukt. In het verslag van de co-creatiebijeenkomst van 19 januari 2015 staat dat de thema's *eenzaamheid, sociale en (multi)culturele menging en verschillen tussen de buurten* door meerdere brainstormgroepen genoemd zijn. Het doel om de *sociale cohesie in Paddepoel* te bevorderen sprak Ans Boven en Riny van der Molen direct aan. Zij zijn wijkbewoners van Paddepoel-Noord en actieve deelnemers aan de bijeenkomsten van de co-creatie. Ans en Riny kennen elkaar van de interkerkelijke samenwerking *Christenen voor Paddepoel*. Ans als Riny zetten zich beiden in hun professionele werk in voor hun medemensen, de een via pastorale coaching, de ander via verpleging en verzorging aan huis. Bovendien heeft Ans zich als wijkbewoner en vrijwilliger lang ingezet voor *Welkom in de Wijk*, een inwonersinitiatief dat elke nieuwe inwoner in Paddepoel verwelkomde met een bloemetje en een introductiepakket over de activiteiten in Paddepoel. Toen in een bijeenkomst van Co-creatie Paddepoel werd gevraagd wie zich praktisch wilden inzetten was de keuze snel gemaakt en hebben ze zich samen aangemeld voor de werkgroep Sociale Cohesie.

Bindmiddel Buur voor Buur

Ans en Riny hebben een mooi doel voor ogen, namelijk dat inwoners van de wijk Paddepoel elkaar leren kennen (uiteraard voor zover de inwoners dat zelf willen). Ans en Riny vermoeden dat er veel eenzaamheid onder inwoners van de wijk bestaat en dat veel inwoners hun burens niet eens kennen. Zij zijn ervan overtuigd dat het leven zoveel prettiger is als mensen in de buurt elkaar kennen, elkaar groeten en een beroep op elkaar kunnen doen. Een goede buur is tenslotte beter dan een verre vriend. Ans en Riny hebben daarom een plan gemaakt hoe zij inwoners met elkaar in contact kunnen brengen. Zij hebben hun initiatief in de wijk Paddepoel "*Bindmiddel Buur voor Buur*" genoemd. In deze naam komt tot uitdrukking dat burens met elkaar verbonden kunnen worden en wat hun werkwijze is. In de herfst van 2015 zijn ze in een flat in Paddepoel-Noord deur voor deur begonnen, dus "buur

voor buur” hebben aangebeld. Vanaf het begin zijn Ans en Riny zich ervan bewust dat een persoonlijke benadering van inwoners krachtig kan werken, maar dat dat ook inhoudt dat ze letterlijk in de privésfeer van mensen binnenkomen. Om deze reden hebben ze zich laten adviseren door MJD Groningen, de stedelijke welzijnsorganisatie, hoe zij hun initiatief het beste onder de aandacht van inwoners kunnen brengen en hoe zij mensen persoonlijk kunnen benaderen. De MJD heeft als speerpunt om inwoners in de wijk te activeren (onder het motto “*samen sterk in de buurt*”) en het adviseren van Ans en Riny paste daar prima bij. Het advies van MJD Groningen heeft geleid tot het opstellen van een goede introductiebrief die huis aan huis is verspreid en een vragenlijst om het gesprek met de bewoner te kunnen ondersteunen. Een stagiaire van MJD Groningen maakte het logo voor Bindmiddel *Buur voor Buur*.

Wat gaat u lezen?

In deze publicatie beschrijven wij hoe het initiatief Bindmiddel *Buur voor Buur* zich ontwikkeld heeft, wat de aanpak is en wat de resultaten en de effecten tot nu toe zijn. Maar ook wat Ans en Riny van hun aanpak geleerd hebben. Het doel is dat andere wijkbewoners geïnspireerd raken en elders in de wijk Paddepoel, in Groningen (of waar dan ook) de aanpak van *Buur voor Buur* gaan toepassen.

In het volgende hoofdstuk geven we eerst wat achtergrondinformatie over sociale buurtinitiatieven zoals *Buur voor Buur* die als doel hebben om burenccontacten en buurtnetwerken te versterken en uit te breiden. In hoofdstuk 3 geven we een uitgebreide beschrijving van de aanpak van *Buur voor Buur*: wie zijn de initiatiefnemers, wat is hun motivatie, welke doelen hebben zij voor *Buur voor Buur*, wat is hun werkwijze en wat zijn de resultaten en de (eerste) effecten van *Buur voor Buur*. In hoofdstuk 4 beschrijven wij waar je als initiatiefnemer rekening mee moet houden. We gaven hierboven al aan dat Ans en Riny zich hebben laten adviseren door MJD Groningen. Daarom geven we in dit laatste hoofdstuk ook aan waarom de ondersteuning van de gemeente en een professionele welzijnsorganisatie handig en nuttig is.

2. Leve de initiatieven in de buurt!

Sociale contacten met buren en mensen in de buurt dragen bij aan een goede samenleving. Zowel professionele organisaties als buurtinitiatieven richten zich op het bevorderen van de ontmoeting van bewoners in de buurt en de wijk. Misschien bereiken buurtinitiatieven niet altijd kwetsbare groepen bewoners, maar dat neemt niet weg dat elk buurtinitiatief maatschappelijke waarde heeft. Die waarde is zelfs uit te drukken in euro's. Het voortbestaan van buurtinitiatieven is niet gegarandeerd, maar als een gemeente of professionele organisatie het initiatief waardeert en ondersteunt, voelen initiatiefnemers zich daardoor wel erkend en geholpen. Lees meer...

Het belang van sociale contacten in de buurt

Het is vanzelfsprekend dat sociale contacten tussen mensen bijdragen aan een goede samenleving. Agrarische gemeenschappen en kleine dorpen kennen van oudsher vormen van nabuurschap waarbij buren en buurtgenoten elkaar helpen als er geen beroep op een publieke voorziening gedaan kan worden. Om een beroep op elkaar te kunnen doen, moeten buren en buurtgenoten elkaar kennen en elkaar nabij voelen. In een stedelijke omgeving is dat een grotere uitdaging dan op het platteland. De kans dat iemand enige dagen of weken levenloos in zijn woning ligt, zonder dat de buren dit opmerken, is in een stad groter dan in een klein dorp. Uit het onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) over *Betrokken wijken* (Kullberg et al, 2015) blijkt dat de basis voor een leefbare wijk wordt gevormd door bewoners die elkaar kennen en elkaar zien staan. Het SCP definieert leefbaarheid daarom in termen van een schone en hele (ongeschonden) omgeving waar sociale cohesie heerst tussen bewoners, in de zin dat zij een basisvertrouwen uitspreken in hun medebewoners. Als buurtbewoners vertrouwen in elkaar hebben, zijn ze bereid om onderling contact met elkaar aan te gaan en kunnen ze een beroep op elkaar doen.

Natuurlijk zullen er altijd buurtbewoners zijn, die zich - sociaal gezien - zonder buurtcontacten kunnen redden, omdat hun sociale netwerken van familie en vrienden zich buiten de buurt of de wijk bevinden. Maar voor anderen kan het juist waardevol zijn om buurtcontacten te hebben en om dit netwerk in de buurt en de wijk te verstevigen.

Kwetsbare bewoners

Voor wie is het dan waardevol? Van sommige bewoners is bekend dat zij sociaal gezien kwetsbaar zijn (Gremmen, 2015). Dat zijn mensen met een beperkende gezondheidssituatie en geringe mobiliteit, alleenstaanden en verweduwden van 75+, overbelaste mantelzorgers, nieuwkomers die de Nederlandse taal nog niet beheersen en gezinnen waarin sprake is van armoede of van multi-problematiek. Voor deze bewoners kan eenzaamheid dreigen en het risico dat ze bij zorgvragen onvoldoende ondersteuning uit het eigen sociale netwerk hebben. Zo zou één op de tien Nederlanders geen netwerk voor zorg en ondersteuning hebben, voor ouderen of mensen met beperkingen zou dat zelfs één op de vijf Nederlanders zijn (Putman et al, 2014). In deze levensomstandigheden kan dat betekenen dat mensen maatschappelijk niet meer meedoen en sociaal buitengesloten zijn. Voor welzijnsorganisaties is dit juist de reden om deze groepen te activeren, dat doen ze onder andere door het organiseren van *ontmoeting* en *ontmoetingsplekken*. Als mensen uit hun huis komen en anderen (professionals en medemensen) ontmoeten, ontstaan er (hopelijk) nieuwe verbindingen tussen mensen voor hulp en zingeving. Ook verbindingen met mensen die niet zelf tot de kwetsbare groepen behoren en die als vrijwilliger aan deze activiteiten meedoen. Niet alleen welzijnsorganisaties bevorderen de ontmoeting tussen mensen. Ook buurtbewoners organiseren steeds vaker evenementen zodat mensen uit de buurt en de wijk elkaar kunnen ontmoeten, bijvoorbeeld buurtbarbecues, buurtmoestuinen en Burendag. De redenen dat bewoners dit soort informele initiatieven nemen zijn heel divers. Soms komt het initiatief voort uit een eigen ervaren behoefte om meer sociale contacten in de woonomgeving te hebben. Maar het initiatief kan ook geïnspireerd zijn door ideeën over dat mensen met elkaar een vitale gemeenschap (community) kunnen vormen waarin men

voedsel of energie produceert en producten en diensten deelt. Dat kunnen online communities zijn, maar de ervaring leert dat dit altijd gepaard gaat met offline contacten. De vraag is of kwetsbare bewonersgroepen ook bereikt worden in dit soort buurtinitiatieven? Een persoonlijke uitnodiging werkt nog altijd het beste en als de letterlijke en financiële drempels voor de activiteiten zo laag mogelijk zijn draagt dat ook bij aan dat iedereen kan meedoen.

Initiatieven van bewoners in de buurt

Wie 'buurtinitiatieven' googelt, vindt veel voorbeelden van wat zoal in Nederlandse buurten en wijken wordt georganiseerd aan burenhulp en onderlinge dienstverlening. Achter de websites zitten veelal professionele organisaties die op basis van sociale doelstellingen vraag en aanbod bijeen willen brengen zoals het Burennetwerk Amsterdam (www.burennetwerk.nl) of een trainingsaanbod hebben voor professionals en bewoners om buurtverbinder te worden (www.mijnbuurtje.nl). De 'kleine' initiatieven zoals ons Bindmiddel *Buur voor Buur*, die (nog) niet in het bezit van een website zijn, blijven dientengevolge onder de radar. Maar we durven te stellen dat onder de radar een enorme diversiteit aan sociale initiatieven aanwezig is, die het kleinschalige maatwerk vormt voor wat lokale bewoners als behoefte ervaren. Dat kan variëren van koffieochtenden in buurthuizen, kerken en moskeeën, en de viering van Burendag in een straat tot gezamenlijke opruimacties in de buurt. Als bijdrage aan de leefbaarheid doet de vorm en de inhoud van de initiatieven er misschien minder toe dan het feit dat de deelnemers elkaar (beter) leren kennen en samen iets tot stand brengen. Al doende ontstaat bij de bewoners een eigen deskundigheid over 'wat werkt' om anderen te bereiken en bijeen te laten komen. Voor de ene activiteit werkt het goed om mensen met traditionele middelen (aankondigingen met flyers en affiches) uit te nodigen, voor andere activiteiten werken sociale media (Whatsappgroepen en Twitter) of de sociale netwerkbenadering (sleutelfiguren nodigen anderen uit) beter. Harde gegevens over buurtinitiatieven treffen we nauwelijks aan, het zijn eerder verhalen en foto's die de deelnemers zelf nemen zoals bij Burendag

(www.burendag.nl) en misschien tellen de organisatoren de aantallen bezoekers of deelnemers en leggen ze die cijfers vast in een verslagje. Niemand verwacht van informele buurtinitiatieven dat ze zich bezig houden met de effecten van hun activiteiten. Maar die effecten van meedoen en anderen ontmoeten zijn er wel degelijk: mensen die kunnen aangeven dat ze zich minder eenzaam of veiliger te voelen. Ondanks het ontbreken van harde gegevens staat buiten kijf dat informele buurtinitiatieven maatschappelijke waarde hebben, omdat ze een positief en collectief gedeeld belang dienen. Hoe meer initiatieven en initiatiefnemers, des te beter voor de leefbaarheid in de buurt, de wijk, de stad!

Maatschappelijke waarde van buurtinitiatieven

Kan de maatschappelijke waarde van informele buurtinitiatieven ook worden uitgedrukt in euro's? De doorrekening naar wat buurtinitiatieven - financieel gezien – opleveren, is niet onhaalbaar. Zo doen in Nederland 5,8 miljoen mensen aan vrijwilligerswerk met een jaargemiddelde van 200 bestede uren. Als we deze vrijwilligerseconomie uitdrukken in euro's met een (laag) uurtarief van €5,-, vertegenwoordigen de vrijwilligers een jaarlijkse waarde van 5,8 miljard euro (www.cbs.nl). Dit is de methode voor de zogenaamde vervangingswaarde: wat is de waarde van de vrijwilligers als zij beroepskrachten zouden zijn geweest. Deze methode kunnen we ook toepassen voor het aantal vrijwilligers en initiatiefnemers dat in de eigen buurt actief is. Ook voor Ans en Riny, zij hebben individueel in 2015 voor *Buur voor Buur* deze 200 uur zeker besteed (met een gezamenlijke waarde van €2000,-).

Meijs et al (2011) onderscheiden naast de methode van de vervangingswaarde ook de methodes van de investeringswaarde en marktwaarde van het vrijwilligerswerk. Bij de investeringswaarde gaat het om de gederfde economische waarde van de vrijwilliger als hij / zij de tijd aan een andere activiteit had besteed. Bij de marktwaarde gaat het erom wat de vrijwilligers zouden opleveren wanneer zij ingezet zouden zijn door een professionele (of commerciële) organisatie. Zo is bijvoorbeeld van de vrijwilligers in de zorg bekend dat zij elke week een besparing aan zorgkosten van 6,2 miljoen euro opleveren in vergelijking met de

week waarin de zorg alleen door professionals zou zijn uitgevoerd (www.zorgvoorbeter.nl). De marktwaarde van een informeel buurtinitiatief kan worden afgezet tegen wat de sociale of wijkprofessional had gekost als die het werk had verricht die nu door buurtbewoners is uitgevoerd. Dit soort waardeberekeningen laat nog buiten beschouwing dat de impact (dat is de doorwerking) van het vrijwilligerswerk en de sociale initiatieven ook economische waarde heeft, omdat vrijwilligers zich persoonlijk ontwikkelen (wat had dat anders gekost) en omdat het sociaal kapitaal en onderling vertrouwen zich versterkt (meer beroep op elkaar kunnen doen en een later beroep doen op formele zorg- of dienstverleners).

Door Context (2013) wordt op www.buurwijs.nl een voorbeeldberekening gegeven van de zogenaamde social return on investment (SROI) van (gesubsidieerde) wijkklunches door vier vrijwilligers georganiseerd voor 15 – 20 deelnemers per lunch. De totale kosten van de lunch (ingrediënten, bereiding, ruimte, betaalde beroepskracht) bedroegen €206,-. Dezelfde opbrengsten voor de deelnemers (nieuwe vriendschappen, meer onderlinge contactmomenten) hadden ook bereikt kunnen worden in een groepsconsult à €370 per zitting. De opbrengsten voor de vier vrijwilligers (de positief bestede uren die in eigenwaarde, werkervaring en persoonlijke ontwikkeling resulteerden) zijn ingeschaald op het minimumloon en hadden een waarde van €144,- per lunch. Voor het rendement van geïnvesteerde euro's worden de totale waarde van de baten (€ 144 + € 370 gedeeld door de totale waarde van de inbreng: € 206 = circa €2,50 Dit bedrag is de SROI-ratio per geïnvesteerde euro, met andere woorden de wijkklunches zijn een succesvolle 'interventie'. Stel, dat voor buurtinitiatieven subsidie wordt aangevraagd, dan kan de aanvrager proberen met een SROI –berekening aan te tonen dat de investering rendeert.

Duurzame buurtinitiatieven?

Voor initiatiefnemers en vrijwilligers geldt de wet van behoud van energie: zolang zij hun initiatief en de activiteiten leuk vinden, zullen zij er (zelf) mee doorgaan. Momenteel wordt veel onderzoek gedaan naar de duurzaamheid van burgerinitiatieven om meer inzicht te verkrijgen in de afbreukrisico's. De verwachtingen ten aanzien van burgers die participeren

in de doedemocratie zijn hooggespannen, maar het is de vraag of bewoners de verwachtingen kunnen waarmaken en het volhouden. Uit het onderzoek van Igalla en Van Meerkerk (2015) blijkt onder andere dat de 'organisatorische vormgeving en verankering' positief bijdragen aan duurzaamheid van initiatieven, met andere woorden organisatievormen zoals een vereniging, stichting of coöperatie dragen bij aan het voortbestaan. Hierdoor is ook het contact tussen de initiatiefnemers en deelnemers en met subsidieverstrekkingen beter geborgd. Bovendien gaat dit vaak gepaard met een betere zichtbaarheid ('exposure') en bereikbaarheid via een website. Uit het voornoemde onderzoek bleek ook dat initiatieven die afhankelijk zijn van één of een paar drijvende krachten kwetsbaarder zijn en een geringere overlevingskans hebben. Maar dat staat tegenover dat het ook voor verenigingen en stichtingen tegenwoordig moeilijk is om opvolgers voor het bestuurswerk te vinden. De meeste buurtinitiatieven zijn - zoals eerder gezegd - licht en informeel georganiseerd. Dat kan een risico opleveren, omdat deelnemers kunnen aan- en uitschuiven wanneer het hen uitkomt en waardoor het voor een kerngroep (als die er is) onduidelijk wordt op wiens inzet men wel of niet kan rekenen. Anderzijds is het lichte en informele karakter van een initiatief ook aantrekkelijk, omdat het daardoor niet gaat lijken op 'echt' vrijwilligerswerk waarbij je een zekere plicht aangaat om te komen en je voor een bepaalde tijd verbindt aan activiteiten.

Ondersteuning van buurtinitiatieven door professionele organisaties

Wie de sociale kaart van een wijk opstelt, ziet al snel dat er veel professionele organisaties in de wijk werkzaam zijn, zoals de gemeente, sociale wijkteams, opbouwwerk- en welzijnsorganisaties, gezondheids- en zorgorganisaties, jeugd-, sport- en onderwijsorganisaties, vrijwilligersorganisaties en tijdelijke projectorganisaties met sociale en maatschappelijke doelen. Het is voor inwoners met een goed idee een hele kunst om de juiste organisatie voor eventuele ondersteuning daarbij te vinden. Uit het onderzoek van Henkel (2015) bleek dat het belangrijk is dat gemeenten toegankelijk en laagdrempelig zijn.

Als burgers weten bij wie ze moeten zijn met hun idee of initiatief, dan zetten ze zich ook actiever in voor de gemeenschap.

Movisie (z.j.) schetst het beeld dat er tussen professionals en actieve wijkbewoners ook sprake kan zijn van wantrouwen en afstand, omdat actieve bewoners met hun “eigen buurtinitiatieven, zorgcoöperaties, bewonersbedrijven en buurthuizen in eigen beheer” zelf de regie willen voeren en de sociale professional als “onderdeel van het systeem” beschouwen en hen daarom op afstand willen houden. In die situatie verwachten actieve bewoners van professionals vooral een responsieve houding, dat houdt in dat professionals desgevraagd ondersteuning mogen geven. Voor actieve bewoners met eigen initiatieven kan de ondersteuning van sociale wijkteams of maatschappelijke organisaties belangrijk om medebewoners op de juiste manier te bereiken. We weten dat mensen ‘vraagverlegen’ kunnen zijn, wat inhoudt dat ze niet gemakkelijk uitkomen voor waar ze mee zitten, zoals hun eenzaamheid of maatschappelijk isolement. Hierdoor is het voor initiatiefnemers in de buurt extra belangrijk om te weten hoe ze een brede bekendheid geven aan hun initiatief en wat de juiste toon daarin is.

Voor maatschappelijke organisaties was het wennen om het zogenaamde “ongebonden vrijwilligerswerk” niet als concurrentie te zien (Lagendijk, 2004). Inmiddels zijn veel organisaties al ingespeeld op bewoners die zelf een buurt- of wijkinitiatief beginnen en bieden zij daarvoor begeleiding en advies aan. Dat kan gaan over hoe je een initiatief begint en jezelf organiseert, hoe je bekendheid kan geven aan het initiatief, hoe en welke subsidies je kan aanvragen, etc.. Met behulp van de Bronmethodiek (Movisie, z.j.) kan een welzijnsorganisatie nog een stap verder gaan om juist zelf ongebonden buurtinitiatieven te starten en de vrijwillige inzet van bewoners te organiseren. Feitelijk zijn hiermee de informele buurtinitiatieven een onmisbaar onderdeel geworden in de formele zorg- en dienstverlening in de wijk. De gemeente kan deze invalshoek overnemen door met de welzijnsorganisatie prestatieafspraken te maken over het aantal nieuwe burgerinitiatieven dat moet ontstaan in de wijk.

3. Bindmiddel *Buur voor Buur* in het echt!

Ans en Riny zijn twee betrokken en mensgerichte wijkbewoners. In hun initiatief *Buur voor Buur* gaat het erom dat mensen zelf vertellen waar ze behoefte aan hebben en wat ze te bieden hebben aan hun medemensen. Uit de 24 gesprekken die ze voerden bleek dat deze bewoners beperkte sociale netwerken in de buurt hebben. Door bewoners met elkaar in contact te brengen zijn enkele bewoners al samen wezen eten in het buurtcentrum. Ook is (letterlijk) vóór de flat waar Ans en Riny de gesprekken begonnen voor het eerst *Burendag* gevierd. Lees meer...

De initiatiefnemers

De initiatiefnemers van Bindmiddel *Buur voor Buur* zijn Ans Boven en Riny van der Molen. Ze kennen elkaar van de interkerkelijke organisatie Christenen voor Paddepoel en waren al een tijd met elkaar in gesprek over de vraag wat zij als christenen kunnen betekenen voor de buurt waarin ze wonen. Ans en Riny wonen op een steenworp afstand van elkaar in Paddepoel - Noord.

Ans woont al 30 jaar in hetzelfde huis in Paddepoel, maar voelt zich pas sinds een paar jaar meer betrokken bij de wijk. Lange tijd werd ze in beslag genomen door haar gezin en liet ze het buurtwerk daarom over aan haar man. Van beroep is Ans kerkelijk werker in de Christelijk Gereformeerde Kerk in Groningen met een eigen praktijk voor therapie, levens- en zingevingsvragen. Geloof Ans maar, als ze zegt dat ze niet alleen beroepshalve geïnteresseerd is in mensen en wat mensen beweegt.

Riny is een nieuwkomer in Paddepoel, ze woont er sinds 2011. Ze werkt bij een thuiszorgorganisatie in de verzorging en verpleging. Riny heeft gewoond op een boerderij onder de rook van de stad en door haar werk bij de thuiszorgorganisatie is ze al langere tijd

betrokken bij de wijk Paddepoel. Nu Riny ervoor gekozen heeft om in de stad te wonen, merkt ze dat de binding met de wijk groeit. Ook zij heeft een warm en kloppend hart voor haar medemens. Ze is actief in het bestuur van een vereniging van huiseigenaren en pastoraal betrokken bij christenen via haar kerkelijke gemeente. Sinds kort leeft Riny zich uit in de theatergroep van Selwerd.

Toen begin 2015 het project Co-creatie Paddepoel startte, leek het hen een goed plan om zich daarbij aan te sluiten. Daardoor zouden ze meer informatie kunnen krijgen over wat er speelt, maar vooral ook meer inspiratie kunnen opdoen. Na de eerste bijeenkomst hebben ze zich aangesloten bij de werkgroep *Sociale Cohesie*. De werkgroep is begonnen met eerst eens na te denken over wat sociale cohesie nu eigenlijk is en hoe de overheid over burgerparticipatie denkt en wat de overheid daarmee wil bereiken. Ans en Riny werden geraakt door het gegeven dat burens niet of nauwelijks op elkaar betrokken zijn en elkaar amper kennen. Ze vroegen zich dan ook hardop af hoe de overheid kan veronderstellen dat burens een beroep op elkaar kunnen doen of dat burens voor elkaar gaan zorgen. Veel burens kennen elkaar niet eens. Voor Ans en Riny was de toon gezet: “We moeten niet denken in abstracte termen van *sociale samenhang* of *sociale binding*, maar we moeten praktisch aan de slag met **burens**”.

Doelen van Buur voor Buur

Ans en Riny geloven met hart en ziel dat mensen ervoor gemaakt zijn om zich verbonden te voelen met andere mensen. Maar ze hadden natuurlijk ook al in hun professionele contacten opgemerkt dat mensen eenzaam kunnen zijn en teruggetrokken leven. In de woorden van Ans en Riny: “*We vragen ons heel vaak af, of dit ook is wat mensen willen? Of zouden mensen wel graag meer contact willen hebben, maar niet weten hoe ze dat moeten doen?*” Ans en Riny zijn met deze vragen niet de theorie of de onderzoeksliteratuur ingedoken, maar ze besloten om de vragen rechtstreeks voor te leggen aan de bewoners van Paddepoel zelf. De bewoners kunnen zelf het beste hierop het antwoord geven. Het doel van *Buur voor Buur* is daarom om de medebewoners te bevragen over wat zij willen en wat zij nodig hebben aan

sociale contacten én wat zij te bieden hebben. Met deze gegevens willen Ans en Riny bewoners met dezelfde behoeftes en interesses met elkaar verbinden. Hoe meer verbinding, hoe beter!

Aan de slag!

Tijdens een Co-creatiebijeenkomst kwamen Ans en Riny in contact met Emil Woltinge van MJD Groningen, een stedelijke welzijnsorganisatie. Hij bood aan bij de start te helpen en hij was bereid om zo en nu dan te coachen. Samen met hem en zijn stagiaire bedachten ze de naam *Buur voor Buur* met het voorvoegsel *Bindmiddel* erbij. *Buur voor Buur* is een sterk motto. Zowel de wederzijdsheid van het doel komt erin naar voren (buren die er voor elkaar zijn) als de werkwijze van Ans en Riny die deur voor deur – buur voor buur – door de buurt heen gaan.

Ans en Riny hadden zelf al bedacht dat ze met een korte vragenlijst naar mensen in de buurt wilden gaan. Door het enthousiaste meedenken van Emil en zijn ruime ervaring met het werken in de buurt werd het plan van Ans en Riny steeds concreter. Een belangrijke stap werd gezet met een professioneel opgestelde brief waarmee de beide initiatiefnemers zich bekend konden maken. De brief is in bijlage 1 opgenomen. In de herfst van 2015 hebben Ans en Riny de brief zelf bezorgd in de eerste flat aan de Planetenlaan. Daar zijn 90 adressen en voordeuren. Als start van *Buur voor Buur* was de Planetenflat ook een mooi overzichtelijk eerste 'object'.

In de brief stond dat mensen zich telefonisch of per e-mail konden afmelden als ze geen gesprek of bezoek van Ans en Riny wilden. Voor de afmelding is het 06 nummer en het e-mailadres van Ans vermeld, zodat de brief een persoonlijke en welgemeende indruk zou geven. 24 mensen hebben zich afgemeld en deze afmeldingen zijn zorgvuldig geadministreerd om te voorkomen dat Ans en Riny alsnog bij deze bewoners zouden aanbellen. Vervolgens bleven er 66 adressen over, waar Ans en Riny konden aanbellen. Bij 24 huishoudens is ook daadwerkelijk een gesprek met de bewoner(s) gevoerd. 41

flatbewoners deden niet open of gaven aan de deur of via de intercom aan, dat ze geen prijs stelden op een gesprek. Het was voor Ans en Riny niet helemaal duidelijk hoeveel van de 90 flats niet bewoond waren. Elke avond dat Ans en Riny op pad waren voor *Buur voor Buur* hebben ze tien adressen benaderd. Net als bij een collecte kun je na half 9 's avonds echt niet meer aanbellen bij een voor jou onbekend adres.

De gesprekken met de 24 bewoners duurden hooguit een half uur. Dat lijkt niet zo lang, maar de tijd werd bewust in de gaten gehouden om ook de andere adressen nog te kunnen doen en om het bezoek echt als inventarisatie over te laten komen. Met de bewoner werd aan de hand van een eenvoudige vragenlijst besproken wat hij of zij te bieden heeft, wat hij of zij graag zou willen delen of ontvangen en of hij of zij zich thuis voelt in de buurt en de wijk. Belangrijk in de inventarisatie was ook of de bewoner volgens eigen zeggen voldoende sociale contacten binnen handbereik heeft en of hij of zij behoefte heeft om mee te doen aan activiteiten in de wijk. De antwoorden op de vragenlijst werden door Ans of Riny ter plekke ingevuld. Thuisgekomen zette Ans de gegevens van de bewoners in een Excel-bestand. De vragenlijst is als bijlage 2 toegevoegd.

Gaandeweg bleek *Buur voor Buur* niet alleen van een leien dakje te gaan. Ans en Riny merkten aan den lijve dat als je een project met zijn tweeën uitvoert, dat het project meteen stopt als er een uitvalt door ziekte of als het eigen thuisfront wat meer tijd en aandacht vraagt. Hierdoor is *Buur voor Buur* een kwetsbaar project, want er worden door de brief en de huisbezoeken wel verwachtingen gewekt die de beide initiatiefnemers willen waarmaken. Waar Ans en Riny ook tegenaan liepen is dat ze voor de fase na de gesprekken met de bewoners geen vastomlijnd plan bedacht hadden. Ze realiseerden zich toen ze de bewoners koppelden, dat het nog maar de vraag was of dat daar wel activiteiten uit zouden voortkomen. In gesprek met professionals kwam de suggestie naar voren dat Ans en Riny de bewoners bij *Buur voor Buur* konden blijven betrekken door regelmatig iets van zich te laten horen. Het leek wel of ze zich pas tijdens hun werkzaamheden ten volle beseften wat ze zich op de hals hadden gehaald met *Buur voor Buur*; in hun eigen woorden: “*We hadden ons niet*

gerealiseerd dat het project veel meer inhield dan we aanvankelijk dachten". Een en ander heeft erin geresulteerd dat de geplande activiteiten voor de tweede flat aan de Planetenlaan even in de wacht werden gezet. Toen Ans en Riny op een avond begonnen met de tweede flat, vonden ze bij niemand gehoor, dat hebben ze toen maar als een teken opgevat dat het beter was om nog niet met de tweede flat te beginnen. Het werk voor *Buur voor Buur* heeft daardoor zeker 'vertraging' opgelopen.

Trots op de resultaten en effecten

De gesprekken met de 24 bewoners wezen uit dat deze bewoners naar eigen zeggen kleine sociale netwerken in de buurt en in de wijk Paddepoel hebben. Niet alleen oudere bewoners, maar ook bewoners die tijdelijk in Groningen wonen hebben weinig sociale contacten. Tijdelijke bewoners zijn bijvoorbeeld buitenlanders met hun gezinnen die een korte tijd bij de Rijksuniversiteit Groningen werken. Ans en Riny konden een aantal bewoners vanuit de inventarisatie al aan elkaar koppelen voor gezamenlijk eten in de Plutozaal, een recreatiezaal in het buurtcentrum niet ver van de Planetenlaan. Door de bewoners elkaars namen en adressen te geven – met toestemming – , konden de bewoners contact met elkaar opnemen en samen afspreken om naar de maaltijd in het buurtcentrum te gaan.

Ans en Riny gaan ervan uit dat ze niet alles te horen krijgen wat hun huisbezoek oplevert aan nieuwe contacten. Feit is wel dat er vóór de flat aan de Planetenlaan voor het eerst een burendag is gevierd op Nationale Burendag (de vierde zaterdag in september). Ans en Riny voelen zich supertrots dat zij de bewoners daarvoor met elkaar in contact hebben gebracht. Voor de organisatie van Burendag heeft de monitorgroep Co-creatie Paddepoel een waarderingssblijk van €100 gegeven om de dag feestelijker met een multiculturele borrel te kunnen vieren. Voorafgaand aan de borrel hebben de burens de directe omgeving van de flat schoongemaakt. Voor de ideeën die uit de burendag voortkwamen is een nieuwe subsidieaanvraag gedaan via het project Co-creatie Paddepoel; de toekenning van het gevraagde bedrag voor de gemeenschappelijke voorzieningen is ook al weer binnen.

Burendag 2016!

Een verslag van Riny.

Op 23 september was het een prachtige zonnige dag en..... vooral BURENDAG. Door het feestcomité van de Planetenflat waren Ans en ik uitgenodigd om langs te komen voor een hapje en drankje.

Bij aankomst was er al een feestelijke sfeer. Er was een partytent, er waren tafels en bankjes, allerlei drankjes en lekkere hapjes uit allerlei windstreken. Een draaiorgel liet vrolijke deuntjes horen. Kinderen speelden Nederlandse liedjes op Indonesische bamboe-instrumenten. Het clubje mannen uit de flat dat de struiken en het groen voor de flat snoeide had een reuze plezier en dat werkte aanstekelijk op de andere aanwezigen!

Het was namelijk ook een "DOE" dag: het groen werd gesnoeid en er werd gezamenlijk zwerfafval rondom de flat geprikt. Een stukje grond voor de flat werd onkruidvrij gemaakt en voorzien van meerdere aalbesstruiken. Voor een kleurrijk voorjaar zijn bloembollen geplant, dat wordt het begin van een gezamenlijke pluktuin! Al doende ontstonden bovendien plannen voor een buurtbibliotheek en een bankje voor de flat.

Het raakte Ans en mij hoe de bewoners van de Planetenflat zich inzetten om er een gezellige ontmoetingsdag van te maken. We waren erg onder de indruk hoe burens die elkaar voorheen niet kenden met elkaar dit feest hebben neergezet en dat hebben we hen ook laten weten! Ook inwoners uit een andere Planetenflat waren erbij. We zijn natuurlijk trots op onszelf dat we hiertoe de aanzet hebben gegeven, maar we waren nog trotser op de flatbewoners. Het vereist immers best wel moed om zoiets te organiseren, want misschien komen er geen mensen of vinden andere flatbewoners het gek of overbodig. Maar de flatbewoners hebben zich niet laten weerhouden en zijn gewoon aan de slag gegaan. Petje af!

4. Buur voor Buur gaat verder!

Na hun activiteiten voor de eerste flat van de Planetenlaan hebben Ans en Riny pas op de plaats gemaakt. Het ontbrak hen allebei even aan tijd, want het werk en de zorg voor het gezin gingen ook gewoon door. Maar deze time out stelde hen ook in de gelegenheid om na te denken over hun aanpak en hoe ze deze konden verbreden. Hun aanpak is namelijk best tijdsintensief en als ze voor heel Paddepoel iets willen, dan is dat een meerjarenproject. Wilden ze dat wel? Ans en Riny hebben inmiddels het nodige geleerd over wat ze wel en niet aankunnen en delen dat openhartig met de lezer. Dit is leesvoer voor mensen die zich willen aansluiten bij *Buur voor Buur* of die waar ook ter wereld zoiets als *Buur voor Buur* willen beginnen. Lees meer...

Hoe kom je bij bewoners over de vloer?

Een van de eerste dingen die Ans en Riny hebben geleerd, is dat ze misschien een beetje hooggestemd waren toen ze met hun initiatief begonnen. Natuurlijk hadden ze oprechte intenties om bewoners in contact te brengen met andere bewoners. En natuurlijk mogen mensen dan aangeven dat ze om welke reden ook geen zin hebben aan een huisbezoek van twee dames. Ans en Riny hadden al wel rekening gehouden met het feit dat mensen het wel eens eng kunnen vinden om vreemden over de vloer te krijgen en achterdochtig kunnen zijn naar de ‘werkelijke’ redenen van het huisbezoek. Ans en Riny hebben ervan geleerd dat je “super betrouwbaar” moet overkomen in hoe je jezelf introduceert op papier en hoe je jezelf presenteert aan de deur. Ans herinnerde zich uit de tijd van *Welkom in de Wijk* dat een flatbewoner het logo wantrouwde en deze had nagetrokken en hierover (ten onrechte) verdachtmakingen bij medeflatbewoners had geuit. Het gevolg was toen dat het team van *Welkom in de Wijk* in die flat niet meer welkom was.

Ans en Riny hebben in alle gesprekken duidelijk aangegeven waar ze zelf wonen en waarom ze betrokken zijn op hun eigen leefomgeving. Ze hebben ook duidelijk aangegeven dat ze tijd nodig hadden om voldoende gegevens van bewoners te verzamelen en dat ze geen idee hadden wat het resultaat zou kunnen worden.

Na de ontvangst van de introductiebrief die Ans en Riny met de MJD Groningen hadden opgesteld, gaven sommige flatbewoners aan geen huisbezoek te willen. Of dat in de tekst zelf zat of dat ze geen behoefte hadden aan meer onderlinge sociale contacten kan niet meer worden achterhaald. Maar als Ans en Riny nogmaals naar de brief kijken, zou die zeker meer informatie over waarom ze dit initiatief nemen, moeten bevatten. Nu stond over henzelf het volgende in de brief: *“Als bewoners van de wijk Paddepoel voelen wij ons betrokken bij wat er om ons heen wel en niet gebeurt. Voor ons is onderling contact en samen met elkaar optrekken het “Bindmiddel” om elkaar beter te leren kennen”*. Uit deze zinnen wordt niet echt duidelijk wie Ans en Riny zijn en of ze uit de flat of de buurt komen en ook is onduidelijk of ze zelf behoefte hebben aan sociale verbinding of juist de verbinding willen leggen. Daartegenover staat een bewoner die tijdens het gesprek aangaf, dat zij het een duidelijke en compacte brief vond met wat het doel was. Toch willen ze wel opnieuw de tekst van de introductiebrief bekijken en waar nodig aanpassen. Dan gaat het om vragen als *Is de brief duidelijk? Is ons doel duidelijk? Komt de brief eerlijk over? Geven we genoeg informatie over onszelf? Komen wij betrouwbaar over?* Als Ans en Riny hun introductiebrief aanpassen, kunnen ze die uittesten bij de flatbewoners van de Planetenlaan, die ze al hebben leren kennen. Vreemde ogen kunnen vaak kritischer kijken dan familie- en gezinsleden.

Het gebruik van het logo van een welzijnsorganisatie (in dit geval MJD Groningen) en het noemen van de naam van de buurtwerker zal zeker de betrouwbaarheid van de introductiebrief verhogen; anderzijds zullen er misschien ook bewoners zijn die daardoor juist afhaken. Wat is wijsheid: wel melden of niet melden dat de initiatiefnemers overleg hebben gehad met de buurtwerker? Uit wat we in hoofdstuk 2 *Leve de initiatieven in de*

buurt! hebben beschreven weten we dat buurtbewoners de eigen en informele initiatieven in de buurt vaak positief waarderen. Dat hadden Ans en Riny in hun introductiebrief nog wat sterker kunnen benadrukken: niet alleen *buur voor buur*, maar ook *uit en van de buurt*.

Dat Ans en Riny “*van de buurt*” zijn, werpt ook de vraag op of ze niet beter in hun eigen buurt hadden kunnen beginnen. Waarom juist in de eerste flat van de Planetenlaan wat niet hun eigen buurt was? De dagelijkse wandeling van Ans is het antwoord op deze vraag: elke keer als ze langs de flat wandelde, vroeg ze zich af wie achter al die ramen woonden en of in zo’n flatgebouw meer anonimiteit en eenzaamheid heerste dan in een eengezinswoning met een voor- en achtertuin. Toen Ans en Riny met *Buur voor Buur* begonnen, voelde het natuurlijk aan om juist met die flat te beginnen: eindelijk antwoord op die vragen. Bijkomende reden was dat ze vermoedden dat er veel ouderen woonden en dat maakte het extra uitdagend om juist daar te beginnen. Bovendien hadden ze opgemerkt dat er bij alle initiatieven in Paddepoel vooral aandacht was voor Paddepoel-Zuid. “*Laten wij nu eens helemaal aan de andere kant van de wijk beginnen*”, dachten ze. Bij navraag bleek Ans eerder koffieochtenden bij zichzelf thuis had gehouden en ook een Burendag in haar eigen buurt te hebben georganiseerd. Haar ervaring was toen dat na het eerste enthousiasme van buurtbewoners het moeilijk is om het elan erin te houden. Mensen hebben het dan toch druk met hun eigen leven en komen niet meer opdagen. Vandaar dat Ans voor *Buur voor Buur* zich vrij voelde om buiten haar eigen buurt aan de slag te gaan. Maar voor nieuwe initiatiefnemers van *Buur voor Buur* is het wel aan te bevelen om in de eigen buurt te beginnen. Het voordeel is dat je bij je burens al bekend kan zijn, waardoor de drempels lager zijn om via de voordeur binnen te komen. Bovendien kan je als initiatiefnemer in je eigen buurt er zelf van profiteren als je contacten met mensen legt, al doende verbreed je ook je eigen sociale buurtnetwerk.

Dat je over de vloer komt bij mensen heeft Ans en Riny ook het nodige geleerd. Allereerst de bevestiging van wat ze zich hadden voorgenomen: altijd met zijn tweeën erop af. Je weet nooit wat je zult aantreffen en met zijn tweeën sta je sterker. Dit is niet bedoeld als

waarschuwing, maar een initiatiefnemer moet niet naïef zijn of zich onnodig risico's op de hals halen. Ans en Riny zijn vrouwen van middelbare leeftijd (45+ zeg maar) met de nodige levenservaring. Ze hadden van te voren doorgesproken hoe ze het zouden aanpakken als ze een huisbezoek niet als prettig zouden ervaren. Kordaat het gesprek beëindigen en de aftocht blazen. Dat betekent dat je op elkaar moet kunnen rekenen, één blik naar elkaar moet voldoende zijn om te weten hoe veilig de situatie is. Nieuwe initiatiefnemers voor *Buur voor Buur* moeten dus een betrouwbare partners vinden waarmee ze kunnen lezen en schrijven.

Iets anders wat Ans en Riny hebben geleerd, is dat je een huisbezoek binnen een half uur moet afronden. Dat is niet alleen een argument om de tijd effectief te gebruiken, omdat er meer huisbezoeken wachten. Maar het is ook een signaal naar de bewoner dat het om een eerste behoeftepeiling gaat en niet om een sociaal contactmoment. Lezers die over de vloer komen bij ouderen weten dat je je soms letterlijk moet wegscheuren uit een gesprek, omdat mensen die dag soms nog niemand hebben gesproken en de gelegenheid te baat nemen. Ook dat overkwam Ans en Riny, maar omdat ze professionele gespreksvoerders zijn lukte het hen altijd om een gesprek respectvol te beëindigen. Initiatiefnemers die daar moeite mee hebben, doen er goed aan om een (korte) gesprekstraining voor dit soort situaties te volgen. Hier kan een welzijnsorganisatie in voorzien.

Er zit ook een andere kant aan dat Ans en Riny zo op elkaar ingespeeld zijn. Ze vinden het jammer om zich als duo op te splitsen, want ze genieten ervan om samen op stap te gaan en gezellig nog even na te praten over wat ze die avond hebben meegemaakt. Maar ze hebben zichzelf streng toegesproken en aangekondigd dat ze nieuwe 'medewerkers' zullen werven en inwerken en dat ze dan in nieuwe samenstellingen zullen gaan opereren. Gelukkig heeft zich al een nieuwe dame gemeld die met *Buur voor Buur* mee wil doen. Dat napraten houden ze erin, ook als de groep van *Buur voor Buur* wat groter wordt. Het is fijn om de ervaringen, de verbazing of de bezorgdheid met elkaar te delen.

Wat doe je met de gegevens van de bewoners?

Bij de huisbezoeken hebben Ans en Riny een vragenlijst gebruikt; terwijl de één de vragen stelde, noteerde de ander de antwoorden. De eerste vragen kun je beschouwen als een introductie om in gesprek te komen met de bewoner. Dat zijn vragen over wat prettig is in de wijk of veranderd zou moeten worden en bij welke wijkactiviteiten hij of zij betrokken is. Daarna zijn de vragen wat persoonlijker en gaan ze over waar iemand warm voor loopt en wat hij zou willen delen met anderen. Dit zijn twee vragen die ervan uitgaan dat alle mensen wel iets aan hun medemensen te bieden hebben. De laatste vraag betreft een inventarisatie waaraan mensen wellicht behoefte hebben. De antwoorden op de vragenlijst vormden de basis voor de matching tussen mensen. Zo gaven sommige bewoners aan wel samen te willen eten, dan gaven Ans en Riny – met toestemming – de namen van de bewoners aan elkaar door, zodat de bewoners daarna zelf contact met elkaar konden opnemen. Ans vertelde dat ze thuisgekomen de antwoorden van de bewoners op haar privé-laptop in een Excelbestand noteerde, inclusief hun namen en adresgegevens. In het kader van privacybewaking hadden Ans en Riny op die bestanden nog wat meer versleuteling moeten aanbrengen. Dat hadden ze zich van te voren niet zo gerealiseerd. Voor nieuwe initiatiefnemers is dit zelf vastleggen van persoonlijke gegevens een aandachtspunt voor hoe je dat veilig doet. Dat is typisch een onderwerp waarover een welzijnsorganisatie advies kan geven.

Het matchen van de bewoners die soortgelijke behoeften hebben of die qua vraag en aanbod bij elkaar zouden passen, leverde Ans en Riny nog wel de nodige hoofdbrekers op. Het inventariseren was gemakkelijker dan de volgende stap: mensen koppelen aan elkaar en ervoor zorgen dat er leuke activiteiten ontstaan. In een poging om mensen die gekoppeld waren te faciliteren waren Ans en Riny al zo ijverig geweest, dat ze een taakbeschrijving voor “een coördinator van de eetgroep” hadden opgesteld. Maar ze vingen nul op rekest, toen ze gingen rondvragen wie van de geïnteresseerde bewoners die coördinatie wilde doen. Het werd Ans en Riny duidelijk dat het niet gemakkelijk was om het vervolg bij de bewoners zelf

neer te leggen, maar ook dat hun kracht niet lag in het aanjagen van eventuele vervolgacties. Ans en Riny hebben hiervan geleerd dat ze zich te verantwoordelijk voelden voor het vervolg en niet goed wisten hoe ze dit moesten loslaten. Toen ze hierover bespraken met de buurtwerker van MJD, adviseerde hij hen om zich te concentreren op waar hun eigen kracht lag, namelijk het interviewen van mensen en daar waar mogelijk mensen met elkaar verbinden. De belangrijkste les voor nieuwe initiatiefnemers is dan ook: doe datgene waar je goed in bent en leg de verantwoordelijkheid voor het vervolg bij de bewoners neer. Probeer vanaf het begin ook mensen te vinden die een bepaalde verantwoordelijkheid willen dragen in het op gang houden van activiteiten van bewoners samen.

Hoe maak je het initiatief duurzaam en groter?

Het mooie van *Buur voor Buur* is natuurlijk dat het initiatief in de tijd van het project Co-creatie Paddepoel kon ontkiemen, groeien en bloeien. Ans en Riny hebben overigens in hun introductiebrief niet naar Co-creatie Paddepoel verwezen. Feit is wel dat ze in de maandelijkse plenaire bijeenkomsten van de Co-creatie Paddepoel een podium kregen voor hun activiteiten en resultaten. Dat leidde er vervolgens weer toe dat Ans en Riny werden uitgenodigd voor het congres *WieWijkWat* op 22 september 2016 in Groningen. Dat was een congres voor professionals uit het sociale domein, werkzaam bij de gemeente Groningen. Uiteindelijk ging Riny alleen naar het congres om hun aanpak en hun eerste resultaten te presenteren. De tips die ze van de professionals kreeg waren erg waardevol: tip 1 was om de resultaten in de eerste flat te borgen en tip 2 was om in elke flat of buurt een zogenaamde *stuurbuur* (nieuw woord, ter plekke daar bedacht) te vinden die het leuk vindt om – net als Ans en Riny – mensen bij elkaar te brengen. Het borgen van de eerste resultaten zou je bijvoorbeeld met een schriftelijke verslag over wat de huisbezoeken hebben opgeleverd kunnen doen. Dat verslagje kan op papier onder alle bewoners verspreid worden, en als daarin ook de gegevens van de nieuwe *stuurbuur* vermeld worden, kan dat er mogelijk voor zorgen dat nieuwe bewoners zich daar melden voor een activiteit of iets dergelijks.

Een praktisch punt uit het voorgaande is dat er budget moet zijn om dergelijke verslagjes in veelvoud te printen. Ans en Riny hebben eerder voor hun introductiebrief gebruik mogen maken van de drukfaciliteiten van de kerk waar ze lid van zijn. Voor de activiteiten die ze in 2017 plannen te doen, hebben ze een begroting opgesteld van circa € 650,- . De begroting is met het subsidieverzoek ingediend bij de monitorgroep Co-creatie Paddepoel die hierover positief aan de wijkwethouder heeft geadviseerd. Dat geeft Ans en Riny even wat armslag, maar ook het zelfbewustzijn dat ze het vertrouwen genieten van de wethouder en andere wijkprofessionals. Nieuwe initiatiefnemers zouden wij willen aanraden om in de opstartfase eerst aan te kloppen bij een welzijnsorganisatie, en als uit de ‘testfase’ blijkt dat je wilt doorgaan, je dan pas druk en sterk gaan maken voor een eigen budget. Liever eerst klein en bescheiden beginnen dan meteen al veel verwachtingen wekken.

Als Ans en Riny de vraag gesteld krijgen hoe belangrijk hun initiatief is, zijn ze vooral bescheiden. Dat ze op het podium worden gehesen, vinden ze eerder lastig dan een hele eer. Eigenlijk houden al die randzaken (zoals een uitnodiging voor een congres of het meewerken aan deze publicatie) hen van het eigenlijke werk van *Buur voor Buur* af. Bewoners van Paddepoel mochten eens gaan denken dat het Ans en Riny om de publiciteit en hun eigen eer gaat. Het is verre van dat! Dus maken ze zich weer op om binnenkort met de volgende flat te beginnen. Omdat studenten van Hanzehogeschool en Rijksuniversiteit in het WIJS-project meedoen in de wijk, hebben Ans en Riny een opdracht bij twee vierdejaarsstudenten Sociaalpedagogische Hulpverlening kunnen neerleggen om een procesbeschrijving te maken. Zeg maar een soort stappenplan, een fasering van de verschillende activiteiten. Dit zal Ans en Riny in staat stellen om mede-huisbezoekers van *Buur voor Buur* op papier duidelijk te instrueren over de aanpak en de middelen daarbij. Uiteindelijk is toch het doel van Ans en Riny om heel Paddepoel te doen, maar zeker niet alleen met zijn tweeën!

De ondersteuning van wijkprofessionals

Als Ans en Riny *Buur voor Buur* in heel Paddepoel willen uitvoeren, is ondersteuning van wijkprofessionals – met name van het wijkteam en de welzijnsorganisatie – onontbeerlijk. Dat geldt ook natuurlijk ook voor initiatiefnemers die elders in een stadwijk aan de slag gaan. Wat kunnen wijkprofessionals aan mensen als Ans en Riny bieden? Allereerst is dat zorgen voor extra menskracht: bijvoorbeeld door (nieuwe) vrijwilligers te attenderen op een initiatief als *Buur voor Buur* en door de eigen stagiaires mee te laten doen aan het initiatief. Ten tweede door de capaciteiten van de initiatiefnemers en van de mede-huisbezoekers te versterken. Wijkprofessionals kunnen (korte) trainingen aanbieden op het gebied van gespreksvoering, voor het leren signaleren van (ernstige) problematiek en hoe daarmee om te gaan. Wijkprofessionals kunnen met de groep actieve bewoners eens in de zoveel tijd over de opgedane ervaringen sparren. Ook kunnen ze bewoners helpen met het aanvragen van budgetten of subsidies, of met het op orde houden van de organisatiestructuur, of met het leggen van contacten met andere actieve wijkbewoners of professionals. Als burgers in actie komen en naar elkaar willen omzien, is zo'n ondersteunende infrastructuur vaak zeer gewenst! In het geval van *Buur voor Buur* bleken de adviezen en de gesprekken met de buurtwerker van de MJD zeer nuttig te zijn. Het was dan ook heel prettig dat MJD Groningen uitdrukkelijk aangeeft om je bij hen te melden als je een goed idee voor je wijk hebt. Maar dat aanbod van ondersteuning kan ook van de wijkteams komen, omdat – zoals eerder gezegd – de initiatieven in de buurt en de wijk een mooie en onmisbare aanvulling vormen op de eigen professionele werkzaamheden.

Tips voor *Buur voor Buur*

1. Begin in je eigen buurt!
2. Zorg voor een goede introductiebrief
3. Ga altijd met zijn tweeën op huisbezoek
4. Houd het huisbezoek beperkt tot een half uur
5. Werk met een korte vragenlijst
6. Noteer de gegevens op een veilige manier die rekening houdt met de privacy
7. Vraag of een bewoner een activiteit zou willen trekken (een *stuurbuur*)
8. Vraag toestemming om de persoonsgegevens met andere bewoners te delen
9. Koppel de bewoners aan elkaar voor concrete activiteiten
10. Maak een kort verslag van wat de gesprekken hebben opgeleverd

11. Vraag aan een buurtwerker of wijkteam om mee te denken over de start
12. Heb contact met een buurtwerker of wijkteam over signalen van zware problemen
13. Dek de eerste kosten via een buurtwerker, een wijkteam of een wijkorganisatie
14. Als een initiatief groter wordt, dien dan de begroting in bij de gemeente
15. Begin bescheiden en klein met het initiatief en breid het daarna uit
16. Maak het initiatief niet groter dan wat de groep van *Buur voor Buur* kan behappen
17. Stel een profiel op waar mede-huisbezoekers aan moeten voldoen
18. Vraag aan de buurtwerker om de capaciteit te verhogen met trainingen en stagiaires
19. Laat de bewoners zelf met activiteiten komen en laat de verantwoordelijkheid los
20. Blijf betrokken bij wat bewoners voor elkaar organiseren en wees er trots op!

Literatuurlijst

- Context (2013). *Narrative Numeracy: social impact assessment. A brief guide to social return on investment*. Utrecht, Context International Cooperation. Geraadpleegd op 10 oktober 2016 van <http://buurtwijs.nl/content/de-impact-van-een-wijklunch-kun-je-meten-en-berekenen>.
- Denters, B., E. Tonkens, I. Verhoeven, J. Bakker (2013). *Bewoners maken hun buurt*. Platform31, Den Haag.
- Everts, P. (2014). *Routekaart Co-creatie Paddepoel 2014 – 2015*. The Social Innovation Foundation, Groningen.
- Gremmen, M. (2015). *Kwetsbare groepen in een inclusieve samenleving. De relatie tussen beperkingen, betekenisvolle participatie en kwaliteit van bestaan*. Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten.
- *Handvest Vrijwilligersbeleid in professionele organisaties*. Uitgegeven Vereniging Nederlandse Gemeenten. Geraadpleegd op 6 oktober 2016 van https://vng.nl/files/vng/vng/Documenten/.../DenHaag_Handvestvrijwilligersbeleid.pdf
- Henkel, L (2015). *Van een verzorgingsstaat naar een verzorgende participatiestaat. Een onderzoek naar actief burgerschap en buurtinitiatieven ten behoeve van hulpbehoevende kwetsbare ouderen in Nederland*. Master thesis, Faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht.
- *Het managen van vrijwilligers doe je er niet even bij. Vrijwilligersmanagement in transitietijd*. Movisie, Utrecht. Geraadpleegd op 6 oktober 2016 van <https://www.movisie.nl/artikel/managen-vrijwilligers-doe-je-er-niet-even>.
- Igalla, M., I. van Meerkerk (2015). *De duurzaamheid van burgerinitiatieven. Een empirische verkenning*. Erasmus Universiteit, Rotterdam. *Bestuurswetenschappen*, 2015, 69 (3): 25-53. DOI: 0.5553/Bw/016571942015069003003
- Kullberg, J., L. van Noije, E. van den Berg, W. Mensink, M. Igalla (2015). *Betrokken wijken. Ervaringen van bewoners en professionals met wijkverbetering in vier (voormalige) aandachtswijken*. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.
- Lagendijk, E. (2004). *De gemeente, burgerinitiatieven en de ongebonden vrijwilliger*. Commissie Vrijwilligersbeleid, Den Haag.
- Meijs, L.C.P.M., W.H.A. Huisman, L. Roza (2011). *ECSP webpublicatie: De economische waarde van het vrijwilligerswerk door Humanitas*. Geraadpleegd op 6 oktober 2016 van http://www.erim.eur.nl/ERIM/Research/Centres/Erasmus_Centre_for_Strategic_Philanthropy/Research/Publications/De_economische_waarde_van_het_vrijwilligerswerk_door_Hum.pdf.
- Putman, L., D. Verbeek – Ouddijk, M. de Klerk, E. Eggink (2016). *Zorg en ondersteuning in Nederland: kerncijfers 2014*. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.
- *Wat levert vrijwilligerswerk op? Zorg voor Beter*. Kennisplein voor verpleging, verzorging en zorg thuis. Geraadpleegd op 6 oktober 2016 van <http://www.zorgvoorbeter.nl/ouderenzorg/Vrijwilligerswerk-Wat-levert-het-op.html>.

Bedankt!

Ans en Riny bedanken allereerst Emil Woltinge (MJD, Groningen) van harte voor de geboden coaching en de stagiaire Yoeri van Echten voor zijn creatieve inbreng en het ontwerpen van het logo Bindmiddel *Buur voor Buur*.

Elke keer als we over ons initiatief *Buur voor Buur* in de plenaire bijeenkomsten van Co-creatie Paddepoel vertelden, kregen we alleen maar lof toegezwaaid. We willen alle deelnemers daarvoor hartelijk bedanken en hen net zo veel succes en hartelijkheid toewensen!

We bedanken Peter Wijnsma, stadsdeelcoördinator van Groningen-West die vanaf het begin enthousiast was over de Co-creatie in Paddepoel en vooral over de bottom-up activiteiten in het kader van sociale cohesie. Peter was ook degene die Ans en Riny naar de gemeentelijke conferentie WieWijkWat haalde en die veel vertrouwen in hen had. Wij bedanken Peter en de Monitorgroep Co-creatie Paddepoel voor het toegekende budget, zodat Ans en Riny ook volgend jaar kunnen doorgaan met *Buur voor Buur*. We doen ons best!

-X-X-X-X-X-X-X-X-

Deze publicatie is een coproductie van Ans Boven, Riny van der Molen en Jannie Rozema respectievelijk de initiatiefnemers van Bindmiddel *Buur voor Buur* en een onderzoeker van het Kenniscentrum NoorderRuimte (Hanzehogeschool Groningen). Jannie Rozema is tevens lid van de Monitorgroep Co-creatie Paddepoel. We hebben in een redelijk korte tijd het initiatief Bindmiddel *Buur voor Buur* kunnen beschrijven. Onze taakverdeling zag er als volgt uit: Jannie heeft de hoofdstukken 1 en 2 geschreven en een voorzet gegeven voor de hoofdstukken 3 en 4. Op basis van een paar gesprekken met Ans en Riny kon die voorzet gegeven worden. Ans en Riny hebben de inhoud gecheckt en voorzien van commentaar, en nog mooie ervaringen toegevoegd. Vervolgens heeft Jannie de eindreactie gedaan. Al met al was het een prettige samenwerking!

Bijlage 1 De introductiebrief

Bindmiddel – Buur voor buur

Groningen, 14 oktober 2015

Geachte bewoner,

Als burger ben je steeds meer op elkaar aangewezen, daarom is het goed om elkaar te leren kennen. Maar hoe doe je dat? Dit kan op allerlei manieren, zoals samen eten, wandelen, boeken bespreken enzovoort.

Als bewoners van de wijk Paddepoel voelen wij ons betrokken bij wat er om ons heen wel en niet gebeurt. Voor ons is onderling contact en samen met elkaar optrekken het "Bindmiddel" om elkaar beter te leren kennen.

In samenwerking met de buurtwerker, Emil Woltinge van het MJD, inventariseren we wat uw wensen en behoeften aan verbinding zijn. Hiervoor willen wij op dinsdag 3 november tussen 18.30 uur en 20.30 uur bij u, de bewoners van de Planetenlaan, langskomen.

Bent u niet thuis, of wilt u niet dat we langskomen, dan kunt u dit doorgeven via accounts@_____ .nl of telefonisch via 050-_____.

Met een hartelijke groet,

Riny van de Molen en Ans Boven

Wijkbewoners Paddepoel

Bijlage 2 De vragenlijst

Vragenlijst Project bindmiddel Huisnummer

- 1 Wat vind je prettig aan deze buurt?
- 2 Wat zou je anders willen hebben in deze wijk?
- 3 Bij welke activiteiten ben je betrokken in deze buurt?
- 4 Wat vind je leuk om te doen met je handen (praktisch)
- 5 Waar loop je warm voor/ wat heeft je hart?
- 6 Welke kennis heb je die je eventueel wilt delen met anderen?
- 7 Wat zou je willen leren als de training in de buurt gehouden zou worden?
- 8 Zou je graag iets willen doen met buurtbewoners?
 Zo ja: Wilt u graag grootschalige of kleinschalige activiteiten Ja / nee
groot / klein

wat vindt u van de volgende ideeën:

activiteit	Wil ik aan meedoen	Misschien leuk	Niks voor mij
Samen bewegen (lopen)			
Een leeskring			
Kleinschalig samen eten, om de beurt koken			
Met een grotere groep samen eten in de Plutozaal tegen betaling			
Bezoek ontvangen			
Koffiedrinken bij iemand thuis 6-8 personen			
Wekelijkse koffie-inloopochtend in de Plutozaal			
Een middag of avond in de maand creatief bezig zijn			
Een buurtmoestuin			
Dagje uit met een busje			

Colofon

Ans Boven

Riny van der Molen

Jannie Rozema

Foto's: Jannie Rozema, oktober 2016

© CC BY-NC-SA 4.0. Hanzehogeschool Groningen, Kenniscentrum NoorderRuimte.

Alles uit dit rapport mag worden gebruikt zonder toestemming van de auteur, onder de voorwaarde dat u de bron correct aangeeft: Rozema, J. , A. Boven, R. van der Molen (2016). *Buur voor Buur. De aanpak van een buurtinitiatief in de Groningse wijk Paddepoel*. Hanzehogeschool Groningen, Kenniscentrum NoorderRuimte. Andere voorwaarden zijn dat dat u dit rapport niet voor commerciële doeleinden gebruikt en dat u uw werk op basis van dit rapport onder dezelfde licentie (CC BY-NC-SA 4.0) verspreidt.

Hanze Kenniscentra

University of Applied Sciences

NoorderRuimte